

GÖLLÜDAĞ VOLKANİK KOMPLEKSİ İÇERİSİNDE KÜLTÜREL VE JEOLJİK MİRAS ÖĞELERİ

M. Korhan Erturaç^a, Hilal Okur^a, Batuhan Ersoy^a

^a*Sakarya Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, 54187 Serdivan, Sakarya*

(erturac@sakarya.edu.tr)

ÖZ

İç Anadolu Volkanizması'nın en önemli elemanlarından Göllüdağ Volkanik Kompleksi (Niğde), geç Pliyosen-Pleyistosen boyunca sürekli volkanizma ve sonrasında da aşınma süreçleri ile şekillenmiştir. Bölgede, görece dar bir alanda genç volkanizmaya dair birçok morfolojik öge (riyolitik dom, obsidiyen akıntıları/sokulumları, skorya konileri, maar vb.) ile jeokimyasal olarak farklılaşmış volkanik depolar (asidik ve bazaltik piroklastikler ve lav akıntıları) birbirleri ile ilişkili olarak gözlemlenebilmektedir. Bu özellikleri ile bölge birçok jeolojik araştırmaya konu olmuş ve volkanizmanın özellikleri ve kronolojisi ortaya konulmuştur.

Göllüdağ, içerdiği obsidiyen formasyonları ile Anadolu'da tarih öncesi insan faaliyetleri açısından en önemli merkezlerden birisi olmuştur. Bu obsidiyen kaynakları, Paleolitik ve Neo-Kalkolitik dönemler boyunca alet yapımında yoğun olarak kullanılmıştır. Göllüdağ kaynaklı obsidiyen aletler, özellikle Kalkolitik dönem içerisinde Anadolu'dan Kıbrıs ve Doğu Akdeniz bölgesindeki önemli yerleşimlere kadar geniş bir alanda dağılım göstermektedir. Sahada bu kaynaklarla ilişkili çok sayıda obsidiyen işliği de bulunmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle bölge 1. ve 3. dereceden arkeolojik sit alanı olarak koruma altındadır. Bununla birlikte yerleşim alanlarında artan inşaat faaliyetleri soucu jeositlerde tahribat artmaktadır.

Bu çalışmada Göllüdağ bölgesinde gözlemlenen volkanizma ve aşınma süreçleri sonucu gelişen jeolojik miras öğeleri ile tarih öncesinden günümüze insan etkileşimi sonucu gelişmiş kültürel miras öğeleri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göllüdağ, jeosit, kültürel miras, Kuvaterner volkanizması, prehistorya

CULTURAL AND GEOLOGICAL HERITAGE SITES WITHIN THE GÖLLÜDAĞ VOLCANIC COMPLEX, CENTRAL ANATOLIA

M. Korhan Erturaç^a, Hilal Okur^a, Batuhan Ersoy^a

^aSakarya University, Department of Geography, 54187 Serdivan, Sakarya
(erturac@sakarya.edu.tr)

ABSTRACT

Göllüdağ Volcanic Complex (Niğde) has been formed with continuous Plio-Pleistocene volcanism and the following erosional processes. The site comprises numerous geosites formed by morphological elements (acidic domes, obsidian flow/dyke structures, scoria cones and maar) and also differentiated volcanic products (pyroclastics and lava flows). Göllüdağ has been subject to detailed geological investigation focusing on the properties of volcanism and also the chronology.

Göllüdağ is also a well-known source of obsidian and was occupied by prehistoric activity. Göllüdağ obsidian had been widely exploited during Paleolithic and Neo-Chalcolithic periods for producing various chipped tools with increasing expertise. These tools were dispersed through the Middle East and Levant also even to the Cyprus especially during the Chalcolithic period. Within the study area, a vast number of obsidian workshops accompany geological sites. For these reasons, Göllüdağ is protected as an archeological site of 1st and 3rd degrees, on the other hand, destruction related with the fast expansion of recent settlements endanger these sites.

In this study, we will focus on the relationships between the mankind and geological sites formed by volcanism and erosional processes to reveal the significance of Göllüdağ as a cultural heritage site.

Keywords: *Göllüdağ, geosites, cultural heritage, Quaternary volcanism, prehistory*